

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ЕСТЕТИЧНОГО СВІТОСПРИЙНЯТТЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Нові підходи до вирішення проблем взаємозв'язку людини з навколишнім середовищем зумовили потребу в удосконаленні процесу естетичного світосприймання особистості. Вивчення феномену естетичного світосприйняття як складової частини світогляду людини повинне відіграти значну роль у виробленні ціннісно-естетичних орієнтацій майбутніх педагогів.

Розробку проблеми визначення сутності естетичного світосприйняття логічно розпочати з аналізу категорії світогляду, оскільки формування світосприйняття є важливою передумовою становлення світогляду студента.

У сучасній науковій думці проблеми сутності, специфіки, структури, генезису та значення світогляду розроблено в працях Р. Арцишевського, Е.Бистрицького, В.Іванова, С.Кримського, В. Шинкарука та ін.

Більшість філософів (І. Зязюн, О. Спіркін) розуміють під світоглядом системний витвір, у який включаються наукові знання про навколишнє середовище, різнобічні переконання та ідеали особистості.

Переважно в працях науковців встановлено, що світогляд – це форма суспільної свідомості та самосвідомості людини, через яку суб'єкт світогляду сприймає, осмислює й оцінює навколишню дійсність як світ свого буття й діяльності. Формуючись разом із свідомістю, світогляд реалізує потреби й цілі практичного перетворення світу духовно, виступаючи як практично-духовне освоєння. До світогляду входять уявлення про світ і саму людину, про сенс людського буття, а також відповідні чуттєві форми світосприйняття та світовідчуття. Саме вони забезпечують чуттєве, символічне осягнення духовного змісту предметів людських почуттів.

Ми вважаємо, що без духовно-естетичного аспекту, який слід виділити окремо, характеристика світоглядних знань буде неповною, тому що сприйняття знань людиною і перетворення їх у переконання неможливо без емоційно-оцінного ставлення та особистісної спрямованості, які визначають сутність світосприйняття людини.

У процесі професійного становлення майбутніх педагогів відбуваються найскладніші процеси емоційно-цілісного сприйняття світу. Ускладнення смислової картини світу відбувається, коли особа починає пошук джерела переживання повноти життя. Глобальне завдання людини – побудова осмисленої картини світу, яка б мала найбільшу цінність для особистості. Картина світу як об'єкт пізнання у юнацькому віці повинна стати більш повною і деталізованою та раціонально обробленою за допомогою наукових засобів. Межі світобачення повинні розширюватись: студент уже здатен уявити те, що неможливо побачити або почути. Образ світу повинен з'являтися не тільки в

актах світосприйняття та світовідчуття, а й в актах світоуявлення та світорозуміння [1, с. 178].

Естетичне (від грецького *aisthetikos* – чуттєвий) – вихідна категорія естетики. Предметом естетики як науки про естетичне виступають закономірності чуттєвості людини. Однак саме по собі поняття «чуттєвість» не несе ціннісного змісту і може реалізовуватися в широкому спектрі змістовних ціннісних виявлень (наприклад, насолода та страждання). Естетичне служить для відображення специфічного аспекту ствердження людини у світі, тому воно повинно бути співвіднесене з поняттям культури «як світу становлення людського буття, що здійснює функцію розвитку людини, і світогляду як форми її самосвідомості, самовизначення й духовно-практичного засобу засвоєння нею дійсності» [2, с. 77].

Таким чином, естетичне – це особливий аспект освоєння людиною світу. Його специфіка в тому, що воно ціннісне (аксіологічне) за своєю суттю. Естетичне різноманітне, притаманне людині, яка сприймає навколишній світ. Естетичне – це «єдиний принцип», що узагальнює чуттєво-виразні якості феноменів природи всього предметного світу [3, с. 124]. Естетичне може виявлятися в різних формах: прекрасне, потворне, величне, комічне, трагічне та ін. (на відміну від морального, яке теж є ціннісним, але виявляється в інших категоріях).

Таким чином, естетичне світосприйняття – це найвищий рівень чуттєвого сприйняття, усвідомлення людиною краси навколишнього світу. Основою духовно-практичного ставлення до світу є, усвідомлене духовне світопереживання, де важливе місце займає естетичне сприйняття навколишнього предметного світу та його співвідношення з особистістю, яке відбувається як емоційно-ціннісний, активний процес.

Структура естетичного світосприйняття включає:

- емоційно-естетичний компонент (естетичні потреби, які обумовлюють розвиток чуттєво-емоційної сфери; емоційно-естетичні переживання, які виникають на основі естетичних потреб);
- когнітивний компонент (естетичні уявлення, погляди, переконання);
- аксіологічний компонент (естетичне оцінювання об'єктів та явищ навколишнього середовища, що формує систему цінностей підлітка);
- праксіологічний, або творчо-діяльнісний компонент (творчо-естетична активність особистості).

Естетичне світосприйняття слугує регулятором взаємодії студентів з навколишнім середовищем і водночас є чуттєвим його відображенням.

Література

1. Бутенко Н.І. Пошуки шляхів формування естетичного досвіду вчителя природничих дисциплін / Н.І. Бутенко // Нові технології навчання : Наук.-метод. зб. – К., 2000. – Вип. 25. – С. 177-179.

2. Зязюн І.А. Естетичне почуття в структурі переконань / І.А.Зязюн // Філософська думка. – 1976. – № 2. – С. 77-84.

3. Кондратенко Г.П. Ідеї духовно-естетичного виховання в українській філософсько-педагогічній думці та їх значення / Г.П.Кондратенко // Вісник ЛДПУ. Педагогічні науки. – 2002. - №8 (52). – С.124-128.

УДК. 159.922.72:37.01113-052:374(043.2)

ГАВРИШКО С. Г., БЕНЦА Я. В., ШПЕНИК І.,
Мукачівський державний університет

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ ПТНЗ

За роки незалежності українська система освіти пройшла ряд реформ, але жодна з них суттєво не торкнулась системи професійно-технічних навчальних закладів. Переведення ПТНЗ на фінансування за рахунок місцевих бюджетів, не призвело до оптимізації їх управління, а спричинило лиш зменшення їх чисельності. Загалом, до останнього часу в практиці та теорії виховання не приділялося відповідної уваги питанням щодо розвитку учнів ПТНЗ, зокрема інтелектуального. Це було пов'язане як з суспільно-політичною ситуацією, потребою влади на формування людини-виконавця, яка здатна виконувати запропоновані рішення, так і з об'єктивними фінансовими та матеріальними можливостями професійно-технічних навчальних закладів.

Слід зазначити, що успіх реалізації цих завдань залежить від багатьох складових, в тому числі і від того, наскільки розвинуті в особистості інтереси до творчого вирішення проблем, а також від сформованості позитивного ставлення до творчої діяльності.

Суттєва особливість інтересів полягає в тому, що вони є важливим регулятором життєдіяльності людини і знаходяться в тісному взаємозв'язку з іншими підсистемами, які здійснюють регуляцію творчої поведінки особистості [1]. Тому формування в учнів глибоких і стійких інтересів до творчої діяльності є однією з основних передумов становлення творчої особистості при підготовці майбутніх фахівців будь-якого профілю, розвитку вербального, практичного та творчого інтелекту, запорука запобігання безробіття на ринку праці.

Досягнення високих результатів у праці потребує від фахівця будь-якого профілю не лише загальної та професійної підготовки та здібностей, які відповідають особливостям професійної діяльності [2], але й наявності інтересу та позитивного ставлення до неї, бачення і прийняття її особистісно-розвивального потенціалу [3].

Аналізуючи ознаки за якими можна судити про те, що індивід виявляє інтерес до творчої діяльності перш за все слід вказати на допитливість, стійкий нахил до творчої діяльності, зацікавленість нею, читання відповідної літератури, систематичний перегляд інтерактивних мереж, які присвячені даному питанню, прагнення пізнати і розібратися в різних видах творчої діяльності та ознайомитися з особливостями використання творчих прийомів і засобів при вирішенні нестандартних проблем. Тобто, провідними

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>